

สยาม อัครจริย

“...เพ็ญศิริ เจริญพจน์

ศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เพี้ยนเพี้ยนพระราชประวัติการศึกษา ส่วนพระองค์พระปกเกล้าฯ

ที่โรงเรียนเสนาธิการฝรั่งเศส พ.ศ. 2465-2467

“ปู่” เจ้ามีความเต็มใจที่จะส่งอำนาจอัน
เป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิมให้แก่ราชการโดย
ทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจซึ่งหลายของ
ข้าพเจ้าให้แก่ใคร่ใคร่ คณเดโช โดยเฉพาะ เพื่อให้อำนาจ
นั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่พึงเสียงอันแท้จริงของ
ประชาชนชาวไทย...” ข้อความในพระราชหัตถเลขาของ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรง
พระราชทานเมื่อครั้งสละราชสมบัติเมื่อวันที่ 2 มี.ค.
พ.ศ. 2477 ยังคงสอดคล้องกับสภาพการณ์การเมือง
ไทยในปัจจุบันถึงแม้เวลาจะล่วงเลยมากกว่า 75 ปี
แสดงให้เห็นพระราชวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ซึ่ง
ประวัติศาสตร์ชาติไทยจะต้องจดจำตลอดไป

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติ
วันที่ 8 พ.ย. ปีพ.ศ. 2436 ทรงครองราชย์ พ.ศ.
2468 แล้วทรงสละราชสมบัติ พ.ศ. 2477 แม้ระยะ
การครองราชสมบัติไม่นานนัก แต่ทรงมีพระกรุณาธิ
คุณต่อประเทศชาติมาก ดังนั้นเมื่อวันพระราช
สมโภชเพ็ญมาบรรจบอีกครั้งในวันที่ 8 พ.ย. ปี พ.ศ.
กันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้นำ
พระราชประวัติเกี่ยวกับการศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศส
ที่กระทรวงกลาโหมฝรั่งเศสรักษาไว้ซึ่งยังไม่เคยเปิดเผย
ที่ไหนมาก่อน มาจัดแสดงให้ประชาชนคนไทยได้

ชื่นชม
การที่ได้เอกสารส่วนพระองค์ที่ศึกษาที่โรงเรียน
เสนาธิการประเทศฝรั่งเศสมาเป็นผลจากการ
ศึกษาตามโครงการวิจัยเรื่อง “โลกกับรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว บทสำรวจ
วิเคราะห์ และพันธกิจอารยธรรมชาวโลก” ตามความ
ต้องการของพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้า โดยได้ข้อมูลจาก
ประเทศต่างๆ ในยุโรปและญี่ปุ่นแล้ว ขาดแค่
ประเทศฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้ศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้น
คว้าวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา ภาควิชาภาษา

ฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงได้
เสนอโครงการวิจัยเรื่อง
เอกสารชิ้นนี้แก่ฝรั่งเศสกับรัช
สมัยพระบาทสมเด็จพระปก
เกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้สืบค้นมา
ตั้งแต่พ.ศ. 2551 โดยเน้น
เอกสารชิ้นนี้ฝรั่งเศสที่ยังไม่มี
การตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน

จากข้อมูลแห่งชาติฝรั่งเศส
ของคณาจารย์ และห้องสมุด
ต่างๆ ทั้งในกรุงปารีสและต่าง
จังหวัด รวมแล้วกว่า 17 แห่ง
ประชาชนทั่วไปทราบข่าว
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า
อยู่หัวนั้นทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ใน
การศึกษาที่ประเทศอังกฤษ จึงไม่
ค่อยมีใครทราบว่าก่อนที่พระองค์
จะเสด็จขึ้นครองราชย์ ได้ทรง
เสด็จไปศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศส
ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกทรงศึกษาวิชา
พื้นฐานทั่วไปในปีพ.ศ. 2449 เมื่อ
พระชนมายุ 13 พรรษา ครั้งที่ 2
ทรงศึกษาที่โรงเรียนเสนาธิการ
ฝรั่งเศส ระหว่างปีพ.ศ. 2465-67

ในการเสด็จศึกษาครั้งหลังทรง

ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวศึกษาวิชาการทหาร
ยกตัวในโรงเรียนเสนาธิการทหารชั้นสูง (Ecole
Supérieure de Guerre) หรือที่เรียกกันว่า Ecole
de Guerre โดยใช้เวลาศึกษาประมาณ 3 ปี คือ
“เตรียมตัว 1 ปี เข้าเรียน 2 ปี และทรงระบุในพระราช
หัตถเลขาฉบับเดียวกันนี้อีกว่า...” ในการที่จะเล่าเรียน
นี้ ข้าพเจ้าขอพระเจ้าอยู่หัวว่าเป็นการส่วนตัว เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าขอพระเจ้าอยู่หัวว่า จะใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัว
ตลอดไป เพื่อไม่ให้เปลืองเงินหลวง...”

จากข้อมูลในพระราชหัตถเลขาดังกล่าว ศูนย์
ข้อมูลจึงได้ขออนุญาตจดหมายเหตุ กระทั่งวง
กลาโหมฝรั่งเศส ส่วนประวัติศาสตร์ที่กองทัพบก สืบ
ค้นพระราชประวัติในช่วงดังกล่าว และได้ค้นพบ

เพิ่มพระราชประวัติการศึกษาส่วนพระองค์ที่เก็บ
อยู่ใน Dossier ESG 7 N 3344 เพิ่มพระราช
ประวัติส่วนพระองค์ฉบับนี้ส่วนใหญ่เป็นแบบ
รายงานผลการศึกษา มีความยาว 24 หน้า มีหน้า
ปกระบุพระนามและพระยศ Lieut. Colonel
Prajatibok แต่สะกดด้วย “b” ซึ่งถูกต้อง “p”

ต่อจากนั้นเป็นการบันทึกพระราชประวัติการ
ศึกษาของพระองค์ตั้งแต่เริ่มแรกจนทรงสำเร็จการ
ศึกษา เริ่มจากบทนำซึ่งมีพระบรมฉายาลักษณ์ใน
เครื่องแบบนายทหารแห่งกรุงสยาม พร้อมข้อมูล

หนังสือพิมพ์ L'ILLUSTRATION ฉบับ 9 มี.ค. 1935 ลงพระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 7 และ
พระราชธิดาในรัชกาลที่ 7 ทรงเสด็จเยือนฝรั่งเศสเมื่อครั้งเสด็จเยือนประเทศอังกฤษ

สั้นๆ ระบุว่าทรงส่งกองทหารปืนใหญ่ คำ
พระยศเป็นนายพันโทในปีพ.ศ. 2463 พระชน
มายุ 29 พรรษา

นอกจากนั้นเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับหลัก
สูตรวิชาทหารที่ต้องทรงเข้ารับการฝึกก่อน
เข้าเรียนในชั้นปีที่ 1 อาทิ การเสด็จประจำ
กองทัพน้อยที่ 20 เมืองนองซี (Nancy) การ
เข้าอบรมหลักสูตรนายทหารระดับสูงเพื่อ
เลื่อนระดับเป็นเอก การซ้อมรบที่เมือง
มายี (Mailly)

หน้าถัดไปเป็นแบบประวัติวิทยาทอง
วันที่ 6 พ.ย. 2465 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกรอกด้วยลาย
พระหัตถ์ที่ชัดเจนเป็นระเบียบ ดังตาม ระบุ

พระนาม Prajatibok de Siam ที่ประทับ Villa
Mirador 31 Rue du Mont-Valerien เมือง
St.Cloud (ซานกรุงปารีส) ตำแหน่งสุดท้ายที่ทรง
ดำรงก่อนเข้าศึกษาคือ ผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อย
ชั้นประทวน ทรงอภิเษกสมรสแล้ว แต่ยังไม่มีการ
โอรสและพระราชมารดา

ทรงกรอกชื่อคุณศัพท์อาจคิดต่อได้สะดวก ซึ่งก็
คือพระองค์เจ้าจุฑาศรีกิติ กฤดากร สถานเอกอัคร
ราชทูตไทย 8 Rue Greuze นอกจากนี้ยังทรงตอบ
คำถามอื่นๆ ในแบบประวัติ อาทิ ทรงย้ายเป็นและ
ซึ่งจักรยานได้ แต่ไม่ทรงมีจักรยาน เป็นต้น ข้อมูล
เหล่านี้อาจจะดูแปลกสำหรับในปัจจุบัน แต่สำหรับ
ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ต้องถือว่าทรงขยันและเป็น
และมีจักรยานของตนเองเป็นคุณสมบัติพิเศษ

ประกอบการตั้ง
เอกสารอื่นๆ นอกจากข้อมูลส่วนพระองค์
ดังกล่าวแล้ว เป็นแบบรายงานผลการศึกษาของ
นักศึกษาในแต่ละวิชาของชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 แยก
เป็นรายบุคคล ซึ่งมีภาพแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ส่วน
ส่วนแรกเป็นบันทึกความเห็นของอาจารย์ผู้สอน
อย่างละเอียด ส่วนที่ 2 เป็นคะแนนการเรียน
ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยจากกิจกรรมในชั้นเรียนและการ
ฝึกหัดต่างๆ นอกชั้นเรียน ส่วนที่ 3 เป็นคะแนน
ความพึงพอใจในภาพรวมที่อาจารย์ผู้สอนมีต่อ
นักศึกษา

ผลการศึกษาทั้งสองปีใน Ecole de Guerre จัด
ได้ว่าอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ ทุกชั้นปี ทรงทำ
คะแนนได้ดีเป็นที่พอใจของอาจารย์ทุกวิชาเว้นแต่
วิชาซึ่งมีน้ำหนัก

ส่วนที่เหลือที่กล่าวถึงในพระราชพงศาวดาร
สำหรับข้อมูลที่น่าสนใจในฐานะพระอนุชา
ของกษัตริย์แห่งกรุงสยาม และนายทหารต่างชาติ
ในโรงเรียนเสนาธิการว่าทรงได้รับการยอมรับ
เพียงใด พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นไปใน
ทิศทางเดียวกันว่าเป็นลูกผู้ชาย ได้รับการ
ศึกษาอบรมอย่างดีตามแบบฉบับชาวยุโรป วาง
พระองค์เหมาะสม พยายามศึกษา ทรนทนขยัน
ทุกวิชา ความจำดี และทรงใช้ภาษาฝรั่งเศส
ได้ดีเยี่ยม โดยอาจารย์สรุปว่าเป็นผู้มีความสูง
สำหรับประเทศสยาม

นอกเหนือจากผลการศึกษาดังกล่าวแล้ว เพิ่ม
พระราชประวัติส่วนพระองค์ยังให้รายละเอียดบาง
ประการเกี่ยวกับรายชื่อนายทหารหลักสูตรเสนาธิการ
รุ่นที่ 44 ที่พระองค์เป็นชาวเอเชียเพียงพระองค์เดียว
และมีนายทหารฝรั่งเศสร่วมชั้น 96 นายในจำนวนนี้
มีนายทหารฝรั่งเศสชื่อ โกลด์ อติประธนาธิบดีคน
สำคัญของประเทศฝรั่งเศสร่วมอยู่ด้วย

ที่นำมาเล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สรุปมาเท่านั้น
หากต้องการรายละเอียดสามารถดูได้จากสำเนา
เอกสารต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส ซึ่งจะส่งมอบให้แก่
พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัยในปีพ.ศ. 2553

เนื่องในโอกาสที่วันพระราชสมภพวันที่ 8 พ.ย. นี้
จึงเชิญผู้สนใจศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพร้อมพระราช
ประวัติที่พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว ใกล้เคียงผ่านฟ้า ถนนราชดำเนิน ๐

หมายเหตุ
บทความนี้ได้ตีพิมพ์และสรุปจากเรื่อง
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จากเพิ่ม
พระราชประวัติการศึกษาของพระองค์
โรงเรียนเสนาธิการทหารฝรั่งเศส พ.ศ.
2465-2467 โดย เพ็ญศิริ เจริญพจน์ แต่ง
เนื้อหาและสาระเหมือนเดิม เพราะเนื้อที่จำกัด
- ที่ปรึกษากอง บก.

BOOK SUPERIEUR DE GUERRE de Siam. Promotion. Groupe. FEUILLE de RENSEIGNEMENTS. NOM (lorsqu'il y a deux noms, souligner le nom usuel). Prajatibok de Siam. PRENOM (souligner le prénom usuel). Villa Mirador, 31 Rue du Mont-Valerien - St-Cloud, Le 8 Novembre 1895 à Bangkok - Siam. LIEU et DATE de la naissance. DATE de l'entrée au Service (indiquer en quelle qualité). Janvier 1911. DATE de la Promotion au grade de 5/Lieutenant. Grade à titre temporaire et date de promotion. Lieutnant-Colonel en 1920. (1) à titre définitif et date de promotion. CAMPAIGNES antérieures au ler Août 1914. Les dénombrer dans l'ordre chronologique et indiquer pour chaque campagne les dates du commencement et de la fin. (1) - Ainsé, un Chef de bataillon à titre temporaire, doit indiquer la date de sa nomination comme Chef de bataillon à titre temporaire et comme Capitaine à titre définitif.

แบบประวัติวิทยาทานโรงเรียนเสนาธิการที่รัชกาลที่ 7
ทรงกรอกข้อมูลด้วยลายพระหัตถ์